

EKONOMIUTSKOTTETS UTLÅTANDE 20/2001 rd

Regeringens proposition om statsbudgeten för 2002

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 12 september 2001 regeringens proposition om statsbudgeten för 2002 (RP 115/2001 rd) till finansutskottet för beredning. I enlighet med 38 § 3 mom. riksdagens arbetsordning kan utskottet inom 30 dagar från det budgetpropositionen remitterades till finansutskottet på eget initiativ lämna utlåtande om propositionen till finansutskottet till den del den gäller ekonomiutskottets behörighetsområde.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- handels- och industriminister Sinikka Mönkäre
- kanslichef Erkki Virtanen, handels- och industriministeriet
- chefsplanerare Kimmo Halme, Statens råd för vetenskap och teknologi.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Utskottet har behandlat huvudtitel 32, handels- och industriministeriets förvaltningsområde, som hör till utskottets behörighetsområde.

Forskning och utveckling

Enligt vad utskottet erfarit har Finlands forskningsinsats på 2000-talet fortsatt utvecklats i positiv riktning både kvantitativt och i relation till bruttonationalprodukten. År 2000 överskred forskningsfinansieringen 4 350 miljoner euro (inmot 25,9 miljarder mark) och utgjorde därmed 3,3 procent av bnp. Enligt vissa förhandsuppskattningar uppnår vi 2001 en nivå på 4 700 miljoner euro (inmot 28 miljarder mark), vilket svarar mot 3,4 procent av bnp. I en internationell jämförelse av bnp-andelar kommer Finland

på en klar andra plats efter Sverige.

Alltsedan 1990-talet har forskningsfinansieringen småningom omstrukturerats så att statens finansiella bidrag minskat i jämn takt. För tillfället utgör den omkring 30 procent, mot över 40 procent för ett par decennier sedan. Företag och utländska finansiella källor har ökat sin andel. Tillväxten i företagens forskningsutgifter äger till allt större del rum utomlands. Finländska företags andel i forskningen i eget land är enligt uppskattning 2001 bara 62 procent, och andelen minskar i en årlig takt på 2 procentenheter.

I budgetpropositionen för 2002 föreslås omkring 1 390 miljoner euro (ca 8,26 miljarder mark) för finansiering av forskningen. I den ordinarie budgeten för 2001 är anslaget 1 350 mil-

joner euro (ca 8,03 miljarder mark) och därmed håller sig finansieringen ungefär på samma nivå som i år trots en nominell ökning.

Statens råd för vetenskap och teknologi rekommenderar att forskningsfinansieringen bör ligga på 1,04 procent av bnp, vilket svarade mot finansieringsnivån under rekommendationsåret 1999. Enligt uppskattning kommer statens finansiering att vara 0,98 procent 2001 och 0,97 procent av bnp 2002. Den kalkylerade eftersläpningen jämfört med rekommendationen är 100 miljoner euro (ca 594 miljoner mark). Ekonomiutskottet ser denna utveckling som farlig. Precis nu när vi lever i en lågkonjunktur bör förutsättningar för en ny uppgång skapas genom finansiering av forskningen.

Prioriteringarna i den statligt finansierade forskningen förskjuts i budgetpropositionen för nästa år genom att anslagen för forskningsorganisationer, universitet och forskningsinstitut ökar både reellt och nominellt medan resurserna för finansiella organisationer, Finlands Akademi och Teknologiska utvecklingscentralen minskar till och med nominellt, vilket betyder att den forskningsvolym de konkurrerar om minskar. De ökade anslagen för universitet och forskningsinstitut beror på löneuppgörelser och ett förslag om lagfäst utveckling av universitetens grundläggande resurser 2002—2004. Teknologiska utvecklingscentralens anslag minskar till exempel redan tredje året i följd, reellt med 6 procent. Ekonomiutskottet anser att utvecklingen är otillfredsställande också på denna punkt.

Enligt budgetpropositionen får undervisningsministeriets förvaltningsområde sina positioner förstärkta. Dess andel av den statliga forskningsfinansieringen ökar med en procentenhet till 41 procent. Handels- och industriministeriets andel minskar med inemot två procentenheter till 35 procent. Ekonomiutskottet konstaterar att primärforskningen och forskarutbildningen vid universiteten är mycket viktiga och menar att den aktuella trenden i finansiella andelar kan äventyra och bromsa upp möjligheterna att nyttiggöra forskningsrön och därmed försvaga industrins konkurrensvillkor på sikt.

En internationell expertgrupp har bedömt vilka effekter ett program för ökad statlig finansiering av forskningen 1997—1999 har för sysselsättningen, ekonomin och företagsamheten. Rapporten pekar på nyttan av insatserna för hela samhället. Men expertgruppen föreslog att forskningsfinansieringen skall byggas ut i samma takt också under kommande år för att avhjälpa vissa brister i det finländska innovationssystemet.

Ekonomiutskottet ser med en viss oro på en sådan utveckling att den offentliga forskningsfinansieringen minskar i proportion till hela den nationella finansieringen samtidigt som den privata finansieringen i allt större utsträckning riktar sig utomlands. Det är viktigt att värna inte bara forskningen inom kunskapsindustrin och den utbildning som betjänar den utan också utvecklingsvillkoren för andra branscher samt regionala behov som kan bidra till att balansera upp den regionala utvecklingen. Som ett område nämner utskottet kraven i den nationella klimatstrategin. Situationen för den grundläggande finansieringen av högskolorna är i stort sett tillrättalagd, men anslagen för undervisning och utveckling av undervisningen är ett problem. Utskottet anser att resurstilldelningen till forskning och utveckling måste var stabil och långsiktig. Ekonomiska konjunkturväxlingar får inte skapa osäkerhet i forskningsfinansieringens kontinuitet.

Internationaliseringen

En kommission som utrett möjligheterna att främja exporten och internationaliseringen har lagt fram sitt betänkande "Suomalainen intressi peliin vienninedistämisessä" (Fram för Finlands intressen i exportfrämjandet). I betänkandet granskas olika insatser för att främja exporten och internationaliseringen ur företagens och samhällets synvinkel med utgångspunkt i Finlands egna intressen. Kommitténs arbete visar på brister i samarbetet mellan olika aktörer och samordningen av den service de tillhandahåller. Vidare har kommissionen tagit ställning till hur den service som arbetskrafts- och näringscentralerna och Finpro samt handels- och industrimi-

nisteriet och utrikesministeriet tillhandahåller kunde ordnas och utvecklas i framtiden. Kommissionen ser gärna att ansvarsfördelningen mellan aktörerna förtydligas, men efterlyser samtidigt en mera flexibel strategi i utvecklingsarbetet.

I budgetpropositionen finns ett anslag för understöd till organisationer som främjar utrikeshandeln och till Finpro rf (32.50.41). Organisationerna genomför målen för internationaliseringspolitiken genom att tillhandahålla små och medelstora företag rådgivning och expertservice inför en internationell konkurrens. Understöden används också till projekt för att utveckla organisationernas eget serviceutbud.

Enligt utskottets mening är det viktigt att iakttaga brister åtgärdas och att samarbetet och arbetsfördelningen mellan olika aktörer utvecklas med det snaraste utifrån kommissionens betänkande. Vid sidan av de statliga organisationerna understöds också Finpro rf:s verksamhet i betydande grad med offentliga medel.

Ekonomiutskottet har den uppfattningen att övergången till euro skapar nya expansionsmöjligheter för den redan industrialiserade industrin och även för företagsamhet i liten och medelstor skala. För att dessa möjligheter skall kunna nyttiggöras fullt ut menar utskottet att anslaget på

momentet för främjande av internationaliseringen skall användas effektivt samtidigt som verksamheten effektiviseras över lag. Detta betyder att också servicenätverket måste ha tillräckligt bred täckning.

Investeringsstöd för affärer

I budgetpropositionen för 2002 föreslås inget anslag till investeringsstöd för små affärer i glesbygdena.

Ekonomiutskottet ber finansutskottet utreda hur stora investeringsbehov affärer av denna typ har bland annat för att uppfylla villkoren för hygien och hälsa. Utskottet har den uppfattningen att det på landsbygden finns affärer som inte har egna medel för nödvändiga investeringar. I brist på medel händer det att affärer som annars kunde ha förutsättningar att bedriva en fortsatt lönsam verksamhet måste stängas.

Utlåtande

Ekonomiutskottet anför vördsamt som sitt utlåtande

att finansutskottet bör beakta det som sägs i detta utlåtande när det behandlar budgetpropositionen.

Helsingfors den 16 oktober 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Leena Luhtanen /sd
vordf. Mari Kiviniemi /cent
medl. Janina Andersson /gröna (delvis)
Jouni Backman /sd
Klaus Hellberg /sd
Susanna Huovinen /sd
Mikko Immonen /vänst
Reijo Kallio /sd
Marja-Leena Kemppainen /kd

Kalervo Kummola /saml
Pekka Kuosmanen /saml
Mika Lintilä /cent
Olli Nepponen /saml
Antti Rantakangas /cent
Ola Rosendahl /sv
Mauri Salo /cent
Juhani Sjöblom /saml
ers. Veijo Puhjo /vänst (delvis).

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var

utskottsrådet Eelis Roikonen.